

Bevezetés

A „Részletes Tátra-kalauz” 6. kötete a Molnár-tömböt és a környező völgyeket írja le. Az előző kötetekben meghatározott leírási elvek most is érvényesek. Megismétlem a legfontosabbakat:

1. **Oldalgerincek leírása.** Az oldalgerinceken lévő alakzatokat a Tátra főgerincétől kiindulva írjuk le. Az oldalgerincek elágazásánál azt a gerincet nevezzük elsődleges oldalgerincnek, amelyiken több alakzat van. A rajta található csúcsok és hágók leírása azután folytatódik, amikor a „másodlagos oldalgerincről” szóló ismeretek kimerültek.

2. **Óra-szabály.** A lengyel hegymászó-irodalomban a csúcsokra vezető utak leírásánál évek óta érvényes az „óra szabály”. A csúcsra vezető utak között elsőként az az út szerepel, amelyik a már korábban leírt hágóból indul ki. Az óramutató járásával megegyező irányt a csúcsról (célponttól) nézve kell érteni. A következő utak leírása ezután az óramutató járásával megegyező irányban folytatódik. A sorrendet a falba való beszállási pont dönti el.

3. **Nehézségi skála.** A lengyel hegymászók a klasszikus nehézségek értékeléséhez két skálát használnak: a krakkóit és a tátraikat, ez utóbbi erősen közelít az UIAA skálához. Mindkét skála fentről nyitott. Egy ideig a zárt skálát alkalmazták, amelyen a VI-os fokozat jelezte a mászási képesség csúcsát, de ez egy sor lehetetlen helyzethez vezetett. Erre egy példát majd a Kis-Molnárnál, az Uchmański út történeténél idézek. Általánosan elfogadott a mesterséges mászások skálája: A1-től A5-ig. A Tátrában a legnehezebb (?) mesterséges utat, amelyet 1996-ban a Nagy-tornyon Jan Muskat mászott ki, egyszerűen csak a „Tanuljunk szögelni” útnak nevezték el. Az út nehézsége A4+. Megemlítem, hogy az amerikaiak, akiket a mesterséges mászásban tekintélyként tisztelnek, úgy ítélik, hogy az A5-ös fokozatnál az esések hosszúak és veszélyesek, a legendás A6-os pedig – esésnél – biztos halál mindkét partnernek. A turista skála 4 fokozatot tartalmaz: nehézség nélkül (0-), nagyon könnyű (0), könnyű (0+) és kissé nehéz (I). A szlovák irodalomban ezeket a lengyel turista fokozatokat CH-val jelölik és „chodecký terén”-nek – járótérepnek nevezik.

4. **Történelmi adatok.** A kalauzban a következő dátumokat közlöm: a csúcs első elérése nyáron és télen, az út első megmásítása

nyáron és télen és esetleg első megmászása klasszikus stílusban, egyedül és egyedül biztosítás nélkül. A két utolsó pont csak a nehezebb utakra vonatkozik. Az első megmászók neme és nemzetisége a kalauz szerzőjét nem érdekli.

5. Utak elnevezése. Itt a legfontosabb az egyszerűség és egyértelműség. Ezért nem „a Kis-Molnár főormának ék. falán lévő bal pillér oldalfalának középső részén” vezető útról beszélek, hanem a hegymászók nyelvével megegyezően írom az elnevezéseket, pl. „Kurtyka út”.

6. Időadatok. Közlöm az első megmászás időtartamát, az adott útnak elfogadott, átlagosnak elismert megmászási idejét és a rekordteljesítményeket. A különbségek számos esetben elképesztőek. Miután a tátrai hegymászás egyben sport is – de szerencsére nemcsak az –, rá is vonatkozik a szabály: „magasabbra, távolabbra, gyorsabban”.

A Tatra jelentős részét a Pańszczyca-völgy aljától a Koszysztagerincen, a Waksmundi-völgyön, a Wołoszyn-gerincen, a Roztoka-völgyön, az Opalone-háton, a Halastavi-völgyön, a Békás-gerincen, a Molnár-tömbön és a Javorinai Siroka-tömbön át a Bélai-Tátraíig évek óta szigorúan védett természeti területnek nyilvánították, és a területen elméletileg kivételes szigorúságnak kellene érvényesülni. A tiszta természeti jellegű kutatásokon kívül érdekes megfigyeléseket tehetünk a jogszabályok rugalmasságáról, és ezek szelektív értelmezéséről, végrehajtásáról. Ezen a tátrai viszonylatban óriási területen csak a lengyel oldalon három turistaház, egy ételárusító pavilon és több száz férőhelyes autóparkoló működik, sőt a schengeni egyezmény életbe lépéséig még a határőrség állomáshelye is itt volt. A képet kiegészíti a forgalmas országút és ennek az a 8 km-es szakasza, mely az autók előtt tiltva van, de nyitva a szekerek és a napi 10 ezer gyalogos turista számára. A terület szlovák oldalán megfigyelhető az egyre intenzívebb fakitermelés. Lovak, traktorok, fűrészek, csörlők, s végül az utolsó években helikopterek is megjelentek. A szigorúan védett természeti területeken jellegzetes és uralkodó hang ma már nem a patak csörgedezése vagy a madarak éneke, hanem a motoros fűrészek sztereózája. Egy időben egészen komoly természetvédő érveket használtak a turistákkal, sízőkkel és hegymászókkal szemben. Az évből 8 hónapra a turistautakat lezárják, és a csekély számú hegymásztól egyre újabb és újabb területektől tiltják el. Elérhetetlenek a hegyek a turisták és hegymászók számára! Ezzel szemben az erdei munkát egész éven keresztül végzik, és

a turistautak, ösvények a traktorok és vontatók miatt széles sárfolyóvá változnak. 1996-ban a jelzett turistautak elején háromnyelvű táblák jelentek meg a következő szöveggel:

„Figyelem! Az áthaladás veszélyes! Széldöntött fák eltávolítása! Belépés csak saját felelősségre!”

A nemzeti park nemzetközi definíciói azonban nem változtak meg, sem a célok, amelyeket a parkok szolgálnak: kutatás, a természeti és az esztétikai értékek megőrzése és a hozzáférhetőség.

A Molnár-tömb a Tátra egyik azon része, ahol legjobban megmaradt a természeti környezet. A természet kivételesen gazdagon ajándékozta meg ezt a tájat. Nagyon ritka az ilyen, több száz méteres leszakadó falak és buja növényzet összekapcsolódása. A viszonylag alacsony abszolút magasságnak (legmagasabb pont 2170 m) köszönhetően – a függőleges sziklafalak kivételével – mindenütt találhatók törpefenyők, cirbolyák, berkenyék, lucfenyők és virágok. A völgyek alja és a falak töve között őserdei sáv húzódik. Az óriási mohás kőtömbökben és a korhadó fatörzsekben minden repedést elfoglal a növények új és újabb nemzedéke. Az élet magja! Wantule a négyzetten! (*Wantule a lengyel Nyugati-Tátrában található érdekes, kőtömbös-erdős terület.*) Sajnos, lassan, de folyamatosan ide is benyomulnak a favágók. Az errefelé járók számára nincs itt semmi kényelem. Hiányzik bármilyen ösvény. A hegymászóknak a falhoz jövet-menet gyakran át kell vergődnie a sűrűsége. A Molnár-tömböt szerencsére nemzeti parki tiltások nélkül sem veszélyezteti a népszerűség, ameddig itt nem építenek turistaházakat, nem raknak le kényelmes lépcsőket.

A politika kedvez a természetnek. Közel száz évvel ezelőtt ez a terület Ausztria és Magyarország között vita tárgyát képezte. E vita eldőlt, eredménye a mostani lengyel–szlovák határvonal: a Poduplaszki-völgy egész környéke szlovák lett. El kell ismerni – némi szégyennel –, hogy a lengyelek között gyakran hallható olyan vélemény, hogy a határvonal nem igazságos, hogy a Tátra főgerincen kellene haladnia stb., stb. A véleményem az, hogy itt a tulajdonjog harmadrendű dolog. Számomra fontos, hogy a hegymászó vagy turista érdekességeket kihasználhassuk, és az, ahogyan a mostani tulajdonosok gondolják a természeti értékeket. Ha összehasonlítom a Halastó lármáját és vásári hangulatát a Poduplaszki-völgy csendjével és vadonjával, örülök, hogy annak idején a grazi választott bíróság Magyarországnak ítélte oda

ezt a csodálatos völgyet. Ellenkező ítélet esetén az országút a Karám-rétig vezetne, a Kacsá- és Rejtett-völgyben állnának a turistaházak, és a PKL (Lengyel Állami Vasutak) csatázna a parkosokkal a felvonókért a Javorinai Siroka-tömbben.

A „Molnár” név kezdetben a mai Keleti-Molnárfali-toronyra vonatkozott. A nevek későbbi vándorlása vezetett a jelenlegi állapothoz.

A jelen kötetben leírt egész terület a Magas-Tátrában helyezkedik el. A Molnár-tömb kizárólag kristályos kőzetből épült. Üledékes kőzet csak a Bialka-völgy legalsó részének mindkét oldalán fordul elő.

A Molnár-tömböt a Békás-gerincen elhelyezkedő Nagy-Békás-csúccsal gerinc köti össze, közöttük van a Molnár-hágó. A tömb határai a körülvevő völgyekben a következők:

1. A Molnár-hágótól a Poduplaszki-Békás-tavak völgyének aljáig és Poduplaszki-Békás-patak mentén a Poduplaszki-patakba való torkolatig.

2. Fel a Poduplaszki-patak mentén a Rejtett-tavi-patak torkolatáig.

3. A Rejtett-tavi-patak mentén a Rejtett-völgy legalsó teraszáig.

4. A Rejtett-völgyből a Molnár-hágóba vezető szakadékon.

A kötetben Molnár-tömbön kívül elhelyezkedő Poduplaszki-völgyet, valamint a Lejtő-völgyet is leírjuk. A Molnár-tömb legszembeütőbb jellegzetessége – a nehezen mérhető szépségen kívül – felépítésének aszimmetriája. Ny. oldalról, a Poduplaszki-Békás-tavak völgyéből a hegyoldalak nem túl magasak és általában kevésbé meredek. Erről az oldalról az egész tömb legmeredekebb része az Angyal-gerinc. K felől, a Poduplaszki-völgyből azonban a szintkülönbség eléri az ezer métert, és e nagyon bonyolult hegyoldalaknak a függőleges része néhány helyen meghaladja a 300 m-t is.

A Molnár-tömb hegymászó felfedezője Jan Alfred Szczepański volt, aki az 1920-as években járt be itt néhány füves-szikkás utat; Zbigniew Korosadowicz a Kis-Molnár falának megmászását a legjobb tátrai hegymászó eredményének ítélte. A Molnár az 1960-as években lett igazán divatos. Ekkor vették észre és mászták meg a széles értelemben vett tömbnek majdnem minden függőleges falát. A legjobb lengyel, szlovák és cseh mászók másztak itt. Meglepő volt a területi elosztás. A lengyelekhez „tartozott” a Kis-Molnár és a Molnárka. A szlovákokhoz és a csehekhez a Molnár-torony és az Alsó-Molnár-örtorony. Világos volt az elosztás a nyári és a téli falakat illetően. Számos kevésbé meredek részt

elhanyagoltak. Ezeket nem csak a hegymászók hanyagolták el, hanem a kalauzírók és a földmérők is. Mai napig nem létezik a tömb bonyolult topográfiájának teljesen pontos leírása. Viszonylag szegényes a névjegyzéke is. Az óriási tömbben csak néhány pontnak van megbízhatóan mért magassága.